

/Sygn. akt I ACa 742/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2009 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maryla Domel-Jasińska (spr.)
Sędziowie:	SA Marek Machnij SA Maria Sokołowska
Protokolant:	sekr. sądowy Anna Woźnicka

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2009 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa W.

przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu

z dnia 3 grudnia 2008 r. sygn. akt I C 2481/07

I. oddala apelację;

II. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

UZASADNIENIE

Powód W. domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa Aresztu Śledczego w (...)kwotę 150.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 grudnia 2007r. do dnia zapłaty.

Powód wywodził, że przebywał w Areszcie Śledczym w (...) od (...) r. do (...) r. w warunkach nadmiernego zagęszczenia w celi, gdzie nie zostały zachowane normy określające minimum powierzchni, jaka powinna przysługiwać każdemu z osadzonych. To nadmierne zagęszczenie stanowiło, według powoda, uporczywe łamanie przez pozwanego praw człowieka i praw skazanego, wynikających z Konstytucji, kodeksu karnego wykonawczego i konwencji o ochronie praw człowieka.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i wskazał, że powód przebywał w Areszcie Śledczym w(...) w okresie od (...) do (...). W czasie pobytu nie składał żadnych skarg na warunki bytowe panujące w celi. Powód przebywał w celi nr (...) o powierzchni 16, Im⁽⁽²⁾⁾ wraz z 4 osadzonymi. Dodatkowo pozwany zarzucił, że powód nie wskazał na czym polegało łamanie przysługujących mu praw.

Sąd Okręgowy w Toruniu wyrokiem z dnia 3 grudnia 2008r. oddalił powództwo i nie obciążył powoda kosztami postępowania.

Sąd ten ustalił, że powód przebywał w Areszcie Śledczym w (...) od (...) do (...). Przebywał tam przetransportowany z Zakładu Karnego w(...)do czynności procesowych na polecenie Prokuratury Rejonowej w (...). W dniu (...)został przewieziony do Zakładu Karnego w (...). Powód przebywał w celi dla recydywistów o powierzchni 16,Im⁽⁽²⁾⁾, w której było sześć łóżek. Liczba osób osadzonych w tej celi była zmienna, jednak nigdy nie przekroczyła 6 osób.

Powód nie zgłaszał skarg na warunki panujące w celi. W okresie pobytu powoda nie dochodziło w celi do żadnych konfliktów, które zostałyby odnotowane przez administrację pozwanego.

W tym okresie adaptowano świetlicę na cele mieszkalne, co spowodowało, że spadło zaludnienie w celach.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Poza ogólnikowym stwierdzeniem, że pozwany nie zapewnił mu w okresie jego pobytu minimalnej powierzchni w celi, powód nie wskazał podstawy faktycznej swojego żądania, jak również podstawy prawnej. Powołanie się przez niego na okoliczności, iż na skutek zagęszczenia w celach rośnie poziom agresji i powstają konflikty miało charakter wyłącznie ogólnego stwierdzenia, bez jakiegokolwiek odniesienia do pobytu powoda w pozwanym Areszcie Śledczym w (...)

Poza sporem pozostawał fakt, że powód przebywał w pozwanym Areszcie przez krótki okres w celi, w której powierzchnia na jedną osobę okresowo mogła wynosić mniej niż 3m². Bezsorna była również okoliczność, że w tym czasie przystosowano do celów mieszkalnych świetlicę, co skutkowało zmniejszeniem poziomu zaludnienia w celach.

Według Sądu I instancji działanie pozwanego było zgodne z prawem, a dokładnie z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP i art. 248 § 1 kkw w brzmieniu obowiązującym w czasie osadzenia powoda u pozwanego.

Wskazany przepis stanowił, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3m^{((2))}. W czasie pobytu powoda w Areszcie Śledczym w (...) nie obowiązywało jeszcze rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz.U. nr 152, póź. 1497), obowiązywało natomiast rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 sierpnia 1998 r. w sprawie regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności. Działanie pozwanego było zgodne z § 9 ust. 112 tego regulaminu. Nadto art. 417 § 1 kc, w brzmieniu obowiązującym w czasie pobytu powoda u pozwanego wskazywał, że Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę, zaś powód nie wskazał jaką szkodę poniósł na skutek działań pozwanego, w szczególności powód nie doznał żadnego uszkodzenia ciała (art. 444 kc i nast.).

Nie doszło także, zdaniem Sądu Okręgowego, do naruszenia dobra osobistego powoda, sprowadzającego się do prawa odbywania kary pozbawienia wolności w godziwych warunkach, gdyż przesłanką odpowiedzialności za naruszenie cudzego dobra osobistego jest bezprawność działania, rozumianego jako działania lub zaniechania sprzecznego z porządkiem prawnym i zasadami współżycia społecznego.

Pozwany wykazał, że jego działanie, w tym osadzenie powoda w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła okresowo mniej niż 3m², było zgodne z prawem. Dyrektor pozwanego, stosownie do art. 248 § 1-

kkw -w poprzednim brzmieniu, wydał decyzję o umieszczeniu osadzonych na czas określony w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3m².

Sąd Okręgowy powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 2 października 2007 r. sygn. II CSK 269/07, według którego osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3m², przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 kkw, jest zgodne z prawem. Nie znajdując podstaw do zasądzenia na rzecz powoda odszkodowania ani zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego Sąd Okręgowy powództwo oddalił, w oparciu o art. 24 kc w zw. z art. 448 kc (a contrario) i art. 417 kc w dawnym brzmieniu (a contrario).

Powód złożył apelację od powyższego wyroku domagając się jego zmiany w kierunku uwzględnienia powództwa.

Skarżący zarzucił, że skoro w celi, w której przebywał, powierzchnia na jedną osobę była mniejsza niż 3m², to już z tego faktu wynikało naruszenie jego dobra osobistego. Wskazał również, że zgłaszał wychowawcy „brak metrażu”, jednak to zgłoszenie zostało zlekceważone.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz od powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Oceniając roszczenie powoda pod względem prawnym należało odmiennie niż Sąd I instancji uznać, że pozwany nie udowodnił braku bezprawności swego działania, polegającego na umieszczeniu powoda w celi o powierzchni przypadającej na jednego osadzonego poniżej 3m². Skoro art. 24 kc ustanawia domniemanie bezprawności działania osoby naruszającej dobro osobiste, to na pozwanym spoczywał ciężar udowodnienia, że działał w granicach obowiązującego prawa. Wbrew ocenie Sądu Okręgowego pozwany nie udowodnił, że zawiadomił sędziego penitencjarnego w trybie art. 248 § 1 kkw o umieszczeniu osadzonych, w tym powoda w okresie objętym żądaniem, w warunkach określonych w powołanym przepisie, gdyż stosownych zawiadomień ani decyzji sędziego penitencjarnego nie przedstawił. W tej sytuacji nie sposób było uznać, że domniemanie prawne z art. 24 kc zostało wzruszone.

Roszczenie powoda w ocenie Sądu Apelacyjnego zostało jednak zasadnie oddalone, jako, że powód nie sprostął obowiązkowi udowodnienia, że jego dobro osobiste w postaci godności zostało naruszone w konkretnych okolicznościach, w jakich był osadzony w pozwanym Areszcie Śledczym.

Powód w uzasadnieniu swojego żądania wskazał jedynie na fakt mniejszej powierzchni pobytowej, natomiast nie powołał żadnych konkretnych okoliczności związanych z naruszeniem jego godności, z cierpieniem psychicznym czy też dyskomfortem wywołanym warunkami w celi. Nie powołał się na żadne akty agresji współosadzonych ani nie udowodnił aby zgłaszał skargi na warunki panujące w celi. Zważywszy na okoliczność, że powód przebywał w pozwanym Areszcie zaledwie miesiąc i zdawał sobie sprawę z tego, że jego pobyt będzie krótkotrwały, ograniczony do dokonania czynności zleconych przez Prokuraturę Rejonową w Świeciu, a z zeznań świadka W. D. wynikało, że w okresie pobytu powoda liczba osób osadzonych w celi nr (...) była zmienna, t j . od 4 do 6 osób, uznać należało, że warunki bytowe powoda w trakcie całego pobytu w Areszcie nie były drastycznie złe i godzące w dobra osobiste powoda.

Bezprawność umieszczenia powoda w przeludnionej celi nie jest sama w sobie, wbrew zarzutowi skarżącego, wystarczającą przesłanką dla przyjęcia odpowiedzialności Skarbu Państwa • Aresztu Śledczego w (...)Określone w treści art. 24 kc przesłanki odpowiedzialności na tle naruszenia dobra osobistego, tj . istnienie dobra osobistego, jego naruszenie i bezprawność działania sprawy muszą występować łącznie, a brak jednej z nich powoduje brak odpowiedzialności sprawcy naruszenia. Powód winien był wykazać spełnienie dwóch pierwszych przesłanek, czyli

w jakich swych odczuciach, ewentualnie przewidzianych prawem dobrach osobistych został dotknięty zachowaniem sprawcy i na czym polega naruszenie tej sfery przeżyć oraz twierdzenia te udowodnić.

Powód powołał się na naruszenie jego prawa, jako skazanego, do odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach zagwarantowanych prawem i wywodził, iż sam fakt „braku metrażu” godził w jego dobro osobiste, bez bliższego sprecyzowania o jakie dobro chodzi. W grę mogły wchodzić takie dobra jak godność, zdrowie i prawo do intymności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego wyrażony został pogląd, że zagęszczenie celi może stanowić naruszenie dóbr osobistych, godności i prawa do intymności jednakże nie przez sam fakt wystąpienia przeludnienia w celi. Ocena, czy przeludnienie stanowi naruszenie dóbr osobistych osadzonego musi być poprzedzona analizą innych okoliczności przydatnych do oceny obiektywnej, takich jak pozostałe warunki odbywania kary, stopień przeludnienia czy oceny konkretnego stanu faktycznego (wyrok z 28.02.2007r. V CSK 431/06, z dnia 2.10.2007r. II CSK 269/07, z dnia 26.05.2008r. SK 25/07).

W ocenie Sądu Apelacyjnego powód nie wykazał, by poza zmniejszeniem powierzchni przypadającej na jednego osadzonego w stopniu, którego nie można ocenić jako znaczny, pozostałe warunki pobytu w areszcie nie odpowiadały obowiązującym normom.

Powód w szczególności nie wykazał, że rzeczywiście przez samo przebywanie w nieznacznie przeludnionej celi została naruszona jego godność, zdrowie czy też prawo do intymności. Ani w pozwie ani też słuchany w charakterze strony powód nie określił w jakich okolicznościach

dotyczących własnej wartości i oczekiwania szacunku został poniżony przez samo umieszczenie w celi, w której przypadła na niego nieznacznie niższa od normatywnej powierzchnia. Samo stwierdzenie powoda w toku zeznań, że przebywanie w tej celi wpływało źle na jego stan psychiczny (k.85) jest niewystarczające dla ustalenia faktu naruszenia godności i prawa do intymności powoda przez pozwanego.

Zauważyć bowiem należy, że każdemu osadzonemu towarzyszy poczucie dyskomfortu psychicznego związane z izolacją i warunkami odbywania kary pozbawienia wolności.

W konsekwencji uznać należało, że zasadnie przyjął Sąd Okręgowy, iż powód nie wykazał naruszenia przez pozwanego jego dóbr osobistych a samo ziszczenie się przesłanki bezprawności działania pozwanego jest niewystarczające dla udzielenia powodowi ochrony z art. 24 kc i art. 448 kc. O ile z treści pozwu jednoznacznie nie wynikało, że powód swoje roszczenie wywodził z twierdzenia o naruszeniu jego dóbr osobistych przez pozwanego, o tyle treść apelacji, nie pozostawiała wątpliwości, że właśnie tę podstawę wskazał powód jako podstawę prawną powództwa.

W związku z powyższym zbyteczne było odnoszenie się do rozważań Sądu Okręgowego o ewentualnej odpowiedzialności pozwanego opartej na art. 417 kc, w brzmieniu obowiązującym w czasie pobytu powoda w pozwanym Areszcie Śledczym.

Nie znajdując podstaw do uwzględnienia zarzutów i wniosków skarżącego należało apelację oddalić, w oparciu o art. 385 kpc.

Na podstawie art. 102 kpc nie obciążono powoda kosztami postępowania apelacyjnego.